

|

RODE DRADEN THEMA'S KERNTAKEN- DISCUSSIE

Gemeente Doetinchem
Versie 1.1
13 januari 2015

Inleiding

De gemeenteraad Doetinchem is volop bezig met een kerntakendiscussie. Deze discussie voert de raad aan de hand van tien beleidsthema's. Ter ondersteuning van de raadsdiscussie heeft de ambtelijke organisatie voor elk beleidsthema een analyse gemaakt. Deze analyse is verwerkt in twee, bij elkaar horende, boekwerken.

Het voorliggende boekwerk (*Rode draden thema's kerntakendiscussie*) bevat informatie per beleidsthema over de gemeentelijke taken, het wettelijk kader, de huidige rol van de gemeente en mogelijke andere rollen van de gemeente. Het betreft hier informatie op hoofdlijnen, de zgn. rode draden uit de thema's. De onderliggende detailinformatie is te vinden in het boekwerk *Analyse functies van de thema's in de kerntakendiscussie*.

In beide boekwerken wordt gerefereerd aan vier rollen van de gemeente. Deze rollen zijn eerder beschreven in het *Visiedocument kerntakendiscussie*. Het betreft de volgende rollen:

1. *Gemeente bepaalt en voert zelf uit (overheidsrol 1)*

Binnen deze rol bepaalt de gemeente de beleidskaders of zijn de beleidskaders vastgesteld door een hogere overheid. De uitvoering van het beleid doet de gemeente zelf. Huidige voorbeelden van deze rol zijn uitgifte paspoorten, afvalinzameling en bijstand verlenen.

2. *Gemeente bepaalt en laat uitvoering aan anderen over (overheidsrol 2)*

Binnen deze rol bepaalt de gemeente de beleidskaders of zijn de beleidskaders vastgesteld door een hogere overheid. De uitvoering van het beleid laat de gemeente over aan andere partijen (marktpartijen, gesubsidieerde partijen, samenwerkingsverbanden, buurten, enz.). Huidige voorbeelden van deze rol zijn wegonderhoud, brandweer, muziekschool en zwembad Rozengarde.

3. *Gemeente en andere partijen bepalen samen en voeren samen uit (overheidsrol 3)*

Binnen deze rol bepalen de gemeente en andere partijen samen de beleidskaders. De uitvoering van dat beleid doen deze partners ook samen. Huidige voorbeelden van deze rol zijn woningbouwprojecten en het sportservicepunt.

4. *Gemeente laat los en faciliteert (overheidsrol 4)*

Binnen deze rol stelt de gemeente geen beleidskaders. De rol van de gemeente ligt in het ruimte bieden en faciliteren van burger- en private initiatieven. Huidige voorbeelden van deze rol zijn buurthuizen en de ijs- en skeelerbaan.

Rollen van de overheid gD nu:	1. Zelf kaders stellen en zelf uitvoeren				
	2. Zelf kaders stellen en een ander laten uitvoeren				
	3. Samen kaders stellen en samen uitvoeren				
	4. Loslaten en faciliteren				

I Openbare orde en Veiligheid

Huidige situatie

Wettelijk kader

De gemeentelijke taken binnen het beleidsthema openbare orde en veiligheid zijn allen wettelijke taken. Merendeels stelt het Rijk de kaders en voert de gemeente uit, laat de gemeente de uitvoering over aan anderen (in belangrijke mate aan de VNOG) of voert de gemeente samen met andere partijen uit (zoals in het Veiligheidshuis NOG). De gemeente heeft beleidsvrijheid op een beperkt aantal onderdelen, zoals bij de vertaling van verschillende wetten in de APV en bij de opvang en verzorging van zwerfdieren.

Gemeentelijk beleid

De Kadernota Veiligheid 2012-2015 geeft onze prioriteiten op veiligheidsgebied. De APV geeft de gemeentelijke invulling van verschillende wetten.

Gemeentelijke rolinvulling

De kaders binnen het beleidsthema openbare orde en veiligheid worden grotendeels gesteld door het Rijk, door de in de VNOG samenwerkende gemeenten gezamenlijk en door de gemeente zelf. De uitvoering van de bijbehorende taken gebeuren merendeels door de VNOG (overheidsrol 2) en door de gemeente zelf (overheidsrol 1).

Beleids thema's kerntakendiscussie	Functies / producten	Rol overheid gD NU			
		1	2	3	4
I Openbare orde en veiligheid	1200 Brandweer				
	1202 Rampenbestrijding				
	1400 Openbare orde en veiligheid				
	1401 Dierentehuis				
Rollen van de overheid gD nu:	1. Zelf kaders stellen en zelf uitvoeren				
	2. Zelf kaders stellen en een ander laten uitvoeren				
	3. Samen kaders stellen en samen uitvoeren				
	4. Loslaten en faciliteren				

Verander mogelijkheden

Voorbeelden andere rolinvulling

- *Openbare orde en veiligheid algemeen*
Vanwege de beperkte beleidsvrijheid van gemeenten zijn er binnen het beleidsthema openbare orde en veiligheid geen voorbeelden van gemeenten die een andere invulling van hun rol hebben.
- *Compacte APV*
Doetinchem poogt net als veel andere gemeenten te dereguleren en daarmee de APV te beperken. Recentelijk is de gemeente Hollands Kroon heel ver gegaan hiermee en heeft een compacte APV vastgesteld. Allerlei zaken die normaliter geregeld zijn in een APV, regelt deze gemeente niet meer en laat deze gemeente het daarmee aan zijn bewoners over om hier op een goede manier mee om te gaan. De regelgeving in de APV hangt overigens nauw samen met de keuzes voor de handhaving, zowel qua rolverdeling tussen overheid en andere partijen in de samenleving als qua kwaliteitsniveau.

Mogelijkheden voor kostenbesparingen

- APV

Vanuit onze organisatie is de suggestie gedaan om de APV op onderdelen uit te breiden, zodat de uitvoering uniform en dus eenvoudiger en goedkoper wordt. Als voorbeeld is hierbij het opnemen van een opkopersregister in de APV genoemd. Met zo'n opkopersregister is minder preventie en minder communicatie nodig.

2 Economie en Werk

Huidige situatie

Wettelijk kader

Voor economie en werk gelden geen wettelijke verplichtingen.

Gemeentelijk beleid

Het ontwikkelen en uitvoeren van economisch beleid is een gemeentelijke keuze. De gemeente Doetinchem houdt zich hiertoe bezig met economisch beleid algemeen (verbeteren vestigingsklimaat, optimaliseren ondernemersdienstverlening, stimuleren innovatie en ondernemerschap, promotie en acquisitie bedrijfskavels), met centrummanagement (versterken economische positie binnenstad), met de warenmarkt (versterken van de wekelijkse markten) en met reclameheffing bedrijventerreinen (verduurzamen bedrijventerreinen).

Gemeentelijke rolinvulling

De gemeentelijk rolinvulling is op het beleidsthema economie en werk divers. In veel gevallen stellen gemeente en ondernemers samen de kaders en voeren gemeente en ondernemers afzonderlijk en deels gezamenlijk de bijbehorende taken uit (overheidsrol 3). Daarnaast laat de gemeente veel economische taken aan de ondernemers en faciliteert ze hoogstens (met bijvoorbeeld de ontwikkeling van bedrijfsterreinen (overheidsrol 4). Inzet op economie en werkgelegenheid vergroot de kans voor onze inwoners om uit te stromen op uitkeringsvoorzieningen en begeleiding in het sociaal domein.

Beleids thema's kerntakendiscussie	Functies / producten	Rol overheid gD NU			
		1	2	3	4
2 Economie en werk	3100 Warenmarkt				
	3102 Economische zaken				
	3103 Centrum management				
Rollen van de overheid gD nu:	1. Zelf kaders stellen en zelf uitvoeren				
	2. Zelf kaders stellen en een ander laten uitvoeren				
	3. Samen kaders stellen en samen uitvoeren				
	4. Loslaten en faciliteren				

Verandermogelijkheden

Voorbeelden andere rolinvulling

- Citymarketing

Veel gemeenten gaan veel verder in het vermarkten van hun stad. Te denken valt dan aan een eigen VVV, promotiebureau o.i.d. of aan het opzetten van economische programma's (zoals Emmerich – promotieorganisatie voor Rijnpromenade, Amersfoort – Rode Loper Programma voor grote bedrijven, enz.). Deze gemeenten nemen hier overheidsrol 2 op zich.

- *Ontwikkeling bedrijventerreinen*

In de Randstad zijn er gemeenten die hun te ontwikkelen bedrijventerrein verkopen aan een commerciële partij (overheidsrol 4). Overigens lijkt dit alleen haalbaar als de betreffende ontwikkeling economisch rendabel is.

Mogelijkheden voor kostenbesparingen

- *Lobby en subsidies*

In het verleden had Doetinchem een eigen subsidie- en lobby specialist. Deze persoon verdiende zichzelf terug door specifieke aandacht te hebben voor het binnenhalen van subsidies voor gemeentelijke activiteiten en projecten.

3 Onderwijs

Huidige situatie

Wettelijk kader

Voor alle gemeentelijke taken binnen het thema onderwijs geldt dat het hier wettelijke taken betreft.

Gemeentelijk beleid

De gemeente heeft als het gaat om onderwijs slechts beperkte beleidsvrijheid, de gemeentelijke taakinfilling wordt inhoudelijk vastgelegd in het integraal huisvestingsplan onderwijs.

Gemeentelijke rolinvulling

De gemeente (of het Rijk) stelt de kaders, de gemeente voert zelf uit (overheidsrol 1) of laat de uitvoering aan onderwijspartijen over (overheidsrol 2). De gemeente is verantwoordelijk voor de nieuwbouw, uitbreiding en verplaatsing van onderwijsgebouwen. Vanaf 2015 zijn de schoolbesturen zelf verantwoordelijk voor het onderhoud en de aanpassingen van de schoolgebouwen (voor het voortgezet onderwijs gold dit al vanaf 2005) (overheidsrol 3). Ook voor het leerlingenvervoer, de leerplichttaken en de RMC-taken geldt dat de uitvoering gebeurt door externe partijen binnen de kaders van de overheid (overheidsrol 2).

	Beleidsthema's kerntakendiscussie	Functies / producten	Rol overheid gD NU			
			1	2	3	4
3	Onderwijs	4210 Openbaar basisonderwijs, onderwijshuisvesting				
		4310 Openbaar (voortgezet) speciaal onderwijs,				
		4410 Openbaar voortgezet onderwijs, onderwijshuisvesting				
		4800 Leerlingenvervoer				
		4802 Onderwijshuisvesting				
		4803 Leerplicht				
		4804 Onderwijsachterstand				
		4805 Regionaal meld/coördinatie punt				
		4806 Overige baten en lasten onderwijs				
		4820 Volwasseneneducatie				
	Rollen van de overheid gD nu:	1. Zelf kaders stellen en zelf uitvoeren				
		2. Zelf kaders stellen en een ander laten uitvoeren				
		3. Samen kaders stellen en samen uitvoeren				
		4. Loslaten en faciliteren				

Verandermogelijkheden

Voorbeelden andere rolinvulling

De verandermogelijkheden binnen het thema onderwijs zijn beperkt, vanwege de wettelijke verplichtingen.

Mogelijkheden voor kostenbesparingen

- Onderwijsgebouwen

Bij de bekostiging van de onderwijsvoorzieningen gaat de gemeente uit van de VNG normen voor een sober en doelmatig gebouw. Door de afname van het aantal leerlingen

de komende jaren daalt de behoefte aan schoollokalen en –gebouwen. De komende jaren is het daarom van belang de leegstand in beeld te brengen en herbestemmingen te realiseren.

- *Leerlingenvervoer*

Naast het leerlingenvervoer bekostigt de gemeente ook andere vormen van vervoer, bijvoorbeeld in het kader van de Wmo. Onderzocht kan worden in hoeverre het mogelijk is deze verschillende vervoersstromen te combineren. Ook kan de gemeenteraad ervoor kiezen om meer in te zetten op het stimuleren van kinderen om zelf naar school te fietsen (via begeleidingsprogramma's van MEE).

- *Leerplicht en RMC*

De taken die de gemeente uitvoert in het kader van de RMC en de leer- en kwalificatieplicht worden gefinancierd vanuit geormerkte budgetten. Een andere invulling, met mogelijk minder kosten, leidt er louter toe dat bespaarde middelen terugvloeien naar het Rijk. Ten behoeve van de taken in het kader van de leerplicht (PO en VO) hanteert Doetinchem de normen van de landelijke brancheorganisatie.

4 Cultuur

Huidige situatie

Wettelijk kader

Voor kunst- en cultuurbeleid gelden geen wettelijke verplichtingen. Enkele uitzonderingen zijn de wettelijke taken op het gebied van cultuurhistorie en monumentenzorg, en taken in het kader van de Archiefwet en Mediawet (beschrijving bij de desbetreffende functies).

Gemeentelijk beleid

De gemeente heeft een grote bestuurlijke vrijheid qua budgetten en ambities. Het huidige cultuurbeleid van de gemeente Doetinchem gaat uit van een culturele basisinfrastructuur. In Doetinchem zijn dat schouwburg Amphion, de muziekschool, de bibliotheek, de Gruitpoort en het Stadsmuseum. Deze basisinfrastructuur zorgt ervoor dat inwoners van Doetinchem laagdrempelig deel kunnen nemen aan culturele activiteiten. Meer algemeen is de visie dat een goed cultureel klimaat bijdraagt aan de leefbaarheid en sociale cohesie en aan het economisch klimaat.

Door gemeentelijke subsidies te verstrekken, worden basiskosten (zoals gebouw en minimale staf) gedekt. Wat de culturele instellingen leveren wordt vastgelegd in prestatiecontracten. Om culturele ambities te kunnen realiseren stimuleert Doetinchem het cultureel ondernemerschap van de verschillende organisaties. Het is aan de instellingen om met projecten en activiteiten invulling te geven aan kunst en cultuur (in de breedste zin van het woord) en om op basis van hun professionaliteit en ondernemerschap extra subsidies bij provincies, fondsen en marktpartijen binnen te halen.

Landelijk zien we een trend dat het cultuurbeleid van de overheid meer wordt toegespitst op de doelgroep jongeren tot 18 jaar. Het idee is dat de basis voor een culturele levensloop op jonge leeftijd gelegd wordt. Door cultuurparticipatie binnen en buiten de schoolmuren aan te bieden, wordt de toekomstige vraagkant voor cultuur gecreëerd. Ook in Doetinchem zien we al dat de subsidiëring steeds meer deze kant op gaat.

Gemeentelijke rolinvulling

We zien dat de rol van de gemeente divers is: voor het merendeel van de activiteiten stelt de gemeente de kaders en laat de uitvoering over aan de culturele organisaties (overheidsrol 2). Door het stimuleren van het cultureel ondernemerschap zien we steeds meer activiteiten waarbij gemeente en culturele instelling samen optrekken (overheidsrol 3) of activiteiten waarbij de instelling de bedenker en trekker is en de gemeente een beperkte faciliterende rol heeft (overheidsrol 4).

	Beleidsthema's kerntakendiscussie	Functies / producten	Rol overheid gD NU			
			1	2	3	4
4	Cultuur	5100 Openbaar bibliotheekwerk				
		5110 Muziekschool				
		5112 Ontwikkelingssamenwerking				
		5400 Overige kunst en cultuur				
		5401 Amphion				
		5402 Gruitpoort				
		5410 Cultuurhistorie en monumentenzorg				
		5411 Streekarchief				
		5412 Stadsmuseum				
		5413 Overige oudheidkunde/musea				
		5801 Mediabeleid				
	Rollen van de overheid gD nu:	1. Zelf kaders stellen en zelf uitvoeren				
		2. Zelf kaders stellen en een ander laten uitvoeren				
		3. Samen kaders stellen en samen uitvoeren				
		4. Loslaten en faciliteren				

Verandermogelijkheden

Op het terrein van cultuur zijn verschillende scenario's mogelijk in het kader van de kerntakendiscussie.

Voorbeelden andere rolinvulling

- *Cultuur is geen overheidstaak (overheidsrol 4)*
In de meest extreme variant bepaalt de gemeente dat cultuur niet langer een overheidstaak is. Het is dan aan de markt of de samenleving om het cultuuraanbod te genereren. De gemeente stopt de subsidies aan de culturele instellingen. Een dergelijke vergaande keuze voor het totaal van het culturele aanbod is in Nederland in geen enkele gemeente gemaakt. Wel zien we dat sommige gemeenten hun rol sterk terugbrengen. Een voorbeeld is Deventer: de gemeente is eigenaar en beheerder van de gebouwen. Culturele organisaties huren ruimte en bepalen zelf het cultuuraanbod. Overigens subsidieert deze gemeente wel een Kunstenlab, dat bedrijfsleven en creatieve sector bij elkaar brengt.
- *Deel cultuuraanbod aan de markt overlaten (overheidsrol 4)*
Een variant op voorgaand voorbeeld is dat de gemeente een deel van het cultuuraanbod niet langer als kerntaak beschouwt en aan de markt of samenleving overlaat. Met name in het muziekonderwijs hebben diverse gemeenten deze keuze gemaakt en zijn gestopt met het subsidiëren van de muziekschool. Zo zien we in Deventer als gevolg van deze keuze een grote coöperatie van muziekdocenten die los van de muziekschool opereren. Eenzelfde keuze zou gemaakt kunnen worden voor de bibliotheek. De gemeente Maasdriel is gestopt met de subsidie. De gemeente Buren deed dat eerder en is door de rechter in het gelijk gesteld. Buren (en ook de gemeente Waterland) heeft het bibliotheekwerk

uitbesteed aan een particuliere organisatie (Karmac). De gemeente Rotterdam heeft de bibliotheek ondergebracht in een stichting.

Ook zijn er gemeenten die hun theaters overgedaan hebben aan particuliere partijen. De gemeente Den Haag heeft het theater in Scheveningen verkocht aan VanderEnde Stage Entertainment (AFAS Circustheater Scheveningen). De gemeente Almelo heeft zijn schouwburg verkocht aan VanderValk Theaterhotel en Congrescentrum.

- *Culturaanbod zoveel mogelijk onder een dak (overheidsrol 2/3/4)*
Een ander scenario is dat de raad het aantal culturele instellingen terugbrengt vanuit de gedachte 'alles onder één dak'. Bureau Berenschot heeft het financieringsmodel IGLO ontwikkeld voor de culturele sector met daarin een driedeling tussen het gebouw met staf, de gesubsidieerde activiteiten en de eigen activiteiten. De gemeenten Harderwijk en Arnhem hebben vanuit dit model hun culturele infrastructuur aangepast.
- *Subsidie voor cultuurparticipatie jongeren*
Een andere mogelijkheid is dat de gemeente organisatorische aanpassingen doet die vooral aansluiten bij het aanbod voor de doelgroep jongeren. De gemeente kan er in dat geval voor kiezen de cultuurgebruiker te subsidiëren in plaats van de aanbieder. Gemeenten als Utrecht en Moerdijk maakten een dergelijke keuze (overheidsrol 4?).
Ook een andere invulling van deze gedachtelijn is mogelijk. In Doetinchem hebben de Gruitpoort en de Muziekschool gezamenlijk het Bureau cultuur en school opgezet voor de culturele activiteiten richting de basisscholen. De gemeente kan ervoor kiezen om van Bureau cultuur en school een aparte organisatie te maken van waaruit alle activiteiten voor jongeren tot 18 jaar worden gecoördineerd en dus ook gesubsidieerd door de gemeente (overheidsrol 2).

Mogelijkheden voor kostenbesparingen

- *Schaalvergroting of samenwerking voor de bibliotheek*
Voor de bibliotheek geldt dat schaalvergroting door een fusie met andere regionale bibliotheken financiële voordelen oplevert; met name de overheadkosten worden in dat geval kleiner. Een andere mogelijkheid is een veel nauwere samenwerking van de bibliotheek met de middelbare scholen. Al deze organisaties hebben nu hun eigen collectie, studieruimten en andere voorzieningen. Het loont zeker de moeite deze mogelijkheid nader te onderzoeken.
- *Huurharmonisatie voor culturele instellingen*
Het gelijkstellen van de huren voor de verschillende instellingen, door het toepassen van huurharmonisatie.

5 Sport

Huidige situatie

Wettelijk kader

Voor sport gelden geen wettelijke verplichtingen. Wel heeft de gemeente een zorgplicht voor onderwijshuisvesting en dient in dat kader te zorgen voor voldoende geschikte ruimtes voor bewegingsonderwijs.

Gemeentelijk beleid

Op het gebied van sport heeft het gemeentebestuur beleidsvrijheid qua budgetten en ambities. Sportstimulering, zoveel mogelijk Doetinchemmers laten sporten, is de belangrijkste pijler van het Doetinchemse sportbeleid. Vandaar dat de gemeente het van belang vindt om de amateursport in verenigingsverband te ondersteunen, o.a. met deelnamesubsidie en het Jeugdsportfonds. De gemeentelijke sportaccommodaties worden voor een schappelijk bedrag aan de verenigingen verhuurd. Ook is Sportservice Doetinchem opgezet om de breedtesport te ondersteunen. Daarnaast zien we dat sport steeds meer gezien wordt als een middel om ook doelen op andere terreinen te bereiken, met name in het gezondheidsbeleid (het bereiken van een gezonde levensstijl) en het sociale beleid (wijkwerk nieuwe stijl).

Gemeentelijke rolinvulling

De gemeente heeft diverse rollen als het gaat om het beleidsveld sport. Op onderdelen stelt de gemeente de kaders en houdt ook de uitvoering in eigen hand; het gaat dan om de sportvelden en kleedkamers (overheidsrol 1). Voor de zwembaden geldt dat de gemeente de kaders stelt en dat anderen de uitvoering doen, in dit geval Rozengarde en Stichting Sport en Recreatie Wehl (SSRW, inclusief beheer andere sportaccommodaties) (overheidsrol 2). Sportservice Doetinchem is een voorbeeld van samen kaders stellen en samen uitvoeren (overheidsrol 3). Initiatief uit de samenleving en een beperkte faciliterende rol voor de gemeente zien we bij de Topsporthal en bij de deelnamesubsidie (overheidsrol 4).

Beleidsthema's kerntakendiscussie	Functies / producten	Rol overheid gD NU			
		1	2	3	4
5 Sport	5302 Binnensport				
	5304 Zwemmen				
	5305 Buitensport				
	6307 Sportservicepunt				
Rollen van de overheid gD nu:	1. Zelf kaders stellen en zelf uitvoeren				
	2. Zelf kaders stellen en een ander laten uitvoeren				
	3. Samen kaders stellen en samen uitvoeren				
	4. Loslaten en faciliteren				

Verandermogelijkheden

Voorbeelden andere rolinvulling

- Sport is geen overheidstaak (overheidsrol 4)
Op het terrein van sport zijn verschillende scenario's mogelijk in het kader van de kerntakendiscussie. In de meest extreme variant bepaalt de gemeente dat sport niet langer een overheidstaak is. Het is dan aan de markt of de samenleving om het sportaanbod te

genereren. De gemeente stopt de subsidies aan de sportverenigingen. Zo heeft de gemeente Bronckhorst alle sportaccommodaties overgedragen aan de sportverenigingen. De verenigingen verzorgen zelf het beheer en onderhoud, zonder gemeentelijke bemoeienis of subsidie.

- *Sportbedrijf (overheidsrol 2)*

Bij veel andere gemeenten zien we juist dat sport een belangrijke rol wordt toegekend, niet alleen als doel op zich maar ook om andere doelen te bereiken op het gebied van gezondheid, veiligheid of economie. Er zijn vele voorbeelden in Nederland van gemeenten die een sportbedrijf hebben opgezet. In een gemeentelijk sportbedrijf zijn de sportstimulering en het accommodatiebeheer in een organisatie samen gebracht met als doel zo slim mogelijk met mensen en middelen om te gaan en een zo hoog mogelijk rendement te halen uit de sportdoelstellingen van het gemeentelijk sportbeleid. Voorbeelden van gemeenten met een sportbedrijf zijn Tilburg, Raalte en Deventer.

Mogelijkheden voor kostenbesparingen

- *Inkomsten verhogen of kosten omlaag*

Binnen de huidige werkwijze van de gemeente Doetinchem kan de gemeente ervoor kiezen om de kosten omlaag te brengen of de inkomsten te verhogen. De gemeente kan de ambities van het sportbeleid Doetinchem in Vorm bijstellen en vervolgens bezuinigen op de activiteiten van Sportservice Doetinchem. Het verhogen van de inkomsten kan plaatsvinden door het verhogen van de tarieven van de sportaccommodaties.

6 Bereikbaarheid

Huidige situatie

Wettelijk kader

De gemeente heeft een zorgplicht voor het onderhoud van wegen, straten, pleinen, bruggen en viaducten. Het is een wettelijke verplichting om de openbare ruimte gedurende lange termijn veilig te houden en zorg te dragen voor een veilige weginrichting. Ook handhaving en toezicht in de openbare ruimte zijn wettelijke taken.

Gemeentelijk beleid

De gemeente voert eigen beleid als het gaat om de beeldkwaliteit, de inrichting en het schoonhouden van de openbare ruimte, de reiniging van straten, gladheidsbestrijding, openbare verlichting en de verkeersregelininstallaties. Ook is de gemeente verantwoordelijk voor het reguleren van het betaald parkeren. Tot slot speelt de gemeente een bescheiden rol bij het beleid voor het openbaar vervoer; het gaat met name om de vervoersvoorzieningen zoals de regiotaxi die de gemeente in Regio Achterhoek verband uitvoert.

Gemeentelijke rolinvulling

Binnen het thema bereikbaarheid komen de vier onderscheiden rollen voor de gemeente allemaal voor. Voor een deel van de taken stelt de gemeente zelf de kaders en voert ook zelf uit, bijvoorbeeld het reinigen van wegen, verkeersmaatregelen en het parkeren (overheidsrol 1). Ook de planvorming en het ontwerp houdt de gemeente in eigen beheer, voorbeelden zijn de fietstunnel Wijnbergen-Dichteren en de reconstructie van de wegen rondom het Brewinc. Het groot onderhoud aan wegen wordt aanbesteed en uitgevoerd door wegenbouwers, de gemeente stelt uiteraard de kaders (overheidsrol 2). Bij klein onderhoud is de verdeling anders: 1/3 door marktpartijen, 1/3 door bewoners met afstand tot de arbeidsmarkt en 1/3 door de gemeente (overheidsrol 2). De gemeentemedewerkers sturen de reïntegranten aan via het Werkbedrijf.

Ook samen kaders stellen en samen uitvoeren komt voor, bijvoorbeeld bij het onderhoud van de openbare ruimte in de wijk Overstegen samen met bewoners en bij de gladheidsbestrijding op een aantal bedrijventerreinen (overheidsrol 3). Bij de zwerfvuilacties en het beheer van enkele bedrijventerreinen heeft de gemeente de rol van loslaten en faciliteren (overheidsrol 4).

Beleidsthema's kerntakendiscussie	Functies / producten	Rol overheid gD NU			
		1	2	3	4
6 Bereikbaarheid	2100 Reiniging wegen, straten pleinen e.d.				
	2101 Onderhoud wegen, straten en pleinen e.d.				
	2102 Gladheidsbestrijding				
	2104 Openbare verlichting				
	2105 Bruggen, viaducten				
	2110 Verkeersmaatregelen				
	2111 Verkeersregelininstallaties				
	2120 Openbaar vervoer				
	2140 Parkeren				
Rollen van de overheid gD nu:	1. Zelf kaders stellen en zelf uitvoeren				
	2. Zelf kaders stellen en een ander laten uitvoeren				
	3. Samen kaders stellen en samen uitvoeren				
	4. Loslaten en faciliteren				

Verandermogelijkheden

Binnen het thema bereikbaarheid zijn diverse mogelijkheden tot verandering.

Voorbeelden andere rolinvulling

- *Stimuleren onderhoud door inwoners (overheidsrol 4)*

De gemeente is al gestart met het stimuleren van inwoners om zelf het onderhoud op te pakken van kleine achterpaden en halfverharde paden in parken. De gemeente levert materialen en deskundigheid en wil met een toolbox in de wijk de sturing door bewoners versterken. Deze werkwijze kan voor meer wijken en buurten worden ingezet, niet zozeer als directe besparing maar veeleer om met eigen kracht uit de wijken de betrokkenheid en de kwaliteit te vergroten.
- *Verzelfstandiging Buha (overheidsrol 2)*

Het college heeft een bestuursopdracht gegeven om te onderzoeken of het zinvol is het beheer en onderhoud in de openbare ruimte op afstand te zetten. De gemeente behoudt de regierol. Het idee is dat door een verzelfstandiging van BUHA er meer ruimte komt om bedrijfsmatig te werken. Bewoners en bedrijven in Doetinchem krijgen dezelfde kwaliteit in de openbare ruimte tegen lagere kosten. Met een verzelfstandiging behoudt de gemeente bovendien de flexibiliteit om in de toekomst delen van BUHA af te stoten, mocht daartoe aanleiding zijn.
(De inzet van de afdeling BUHA heeft naast bereikbaarheid ook betrekking op de beleidsthema's: 7 groen, natuur & landschap en 8. Duurzaamheid en milieu.)
(Het onderzoek is in een afrondende fase. Met de verzelfstandiging wordt een structurele besparing gerealiseerd.)

  - *Parkeerbedrijf (overheidsrol 2)*

Doetinchem heeft op dit moment een eigen parkeerbedrijf. De resultaten ervan staan onder forse druk door de hoge afschrijvingskosten aan de gebouwen. Onderzoek moet uitwijzen wat de beste oplossing is: een andere rol voor de gemeente of maatregelen die leiden tot kostenbesparingen. Bij een andere rolinvulling gaat het om het uitbesteden van de parkeergarages en/of het straatparkeren aan een marktpartij. Bij kostenbesparende maatregelen gaat het om het verhogen van de inkomsten en/of het omlaag brengen van de exploitatiekosten. Voor het parkeerbedrijf valt te denken aan een andere invulling van de handhaving, het verhogen van tarieven, andere wijze van het innen van de parkeergelden of het afschaffen van bewaakte fietsenstallingen.

Mogelijkheden voor kostenbesparingen

- *'Eenvoudig' in plaats van 'standaard'*

Bij renovatieprojecten hanteert de gemeente op dit moment het kwaliteitsniveau 'standaard' uit het kwaliteitshandboek openbare ruimte. De gemeenteraad kan er voor kiezen om de inrichting standaard op het niveau 'eenvoudig' aan te leggen. Bij de komende revitalisering van bedrijventerrein De Huet kan deze keuze gemaakt worden voor het ontwerp en het materiaalgebruik. Deze keuze leidt tot lagere investeringskosten én tot lagere (jaarlijkse) kosten voor beheer en onderhoud.
- *Goedkoop beheer als uitgangspunt*

Aansluiten bij het punt hierboven kan de gemeenteraad een zo laag mogelijk bedrag voor beheer en onderhoud als uitgangspunt vaststellen. Bij het opstellen van ruimtelijke plannen en renovatieprojecten geldt dan de opdracht om beheer bewust te ontwerpen: de maximale onderhoudskosten zijn dan leidend.
- *Energie besparen door gebruik Led*

Door Led verlichting te gebruiken in de openbare verlichting kan de gemeente 20% op de energiekosten besparen. In het beleidsplan wordt voorgesteld deze besparing in eerste

instantie in te zetten voor versnelde vervanging en andere duurzame oplossingen om op termijn nog meer te kunnen besparen.

- *Investeringsagenda mobiliteit*

In 2015 wordt een nieuw beleidsplan Mobiliteit opgesteld met een investeringsagenda voor de toekomst. De raad kan hierin prioriteiten aangeven en zorgen voor minder toekomstige investeringsdruk door projecten te vereenvoudigen, uit te stellen e.d.

- *Verminderen kapitaallasten*

Op dit moment worden alle investeringen in wegen, straten en pleinen gekapitaliseerd. Daardoor betaalt de gemeente jaarlijks ca. 1 miljoen rente en afschrijving. Het activeren van investeringen (voor nieuwe projecten) in wegen mag wel, maar vind de wetgever (BBV) niet wenselijk. Door eenmalige middelen (reserves) vrij te spelen en in te zetten voor versnelde afschrijving, kunnen structurele lasten worden bespaard. Nieuwe investeringen niet meer zonder meer kapitaliseren.

7 Groen, Natuur en Landschap

Huidige situatie

Het beleidsthema groen, natuur en landschap valt uiteen in drie verschillende deelthema's: toerisme en recreatie, openbaar groen en speelvoorzieningen en lijkbezorging/begraafplaatsen.

Wettelijk kader

- Toerisme en recreatie

Binnen het deelthema toerisme en recreatie zijn er geen wettelijke verplichtingen.

- Openbaar groen en speelvoorzieningen

De gemeente is wettelijk verplicht om de openbare ruimte gedurende langere tijd in stand te houden en is wettelijk aansprakelijk voor ongevallen die ontstaan door gebreken of achterstallig onderhoud.

- Lijkbezorging/begraafplaatsen

De gemeente is wettelijk verplicht om een gemeentelijk lijkschouwer te benoemen en om de overledene in haar gemeente te begraven.

Gemeentelijk beleid

- Toerisme en recreatie

Doetinchem voert beleid, in belangrijke mate in regionaal verband, om voldoende mogelijkheden tot ontspanning en recreatie te bieden voor inwoners en toeristen in de gemeente en de regio. Taken die hierbij horen zijn het beheren van recreatiegebieden, het ontwikkelen en onderhouden van een recreatieve route-infrastructuur in de regio en het toeristisch vermarkten van de gemeente en de regio Achterhoek.

- Openbaar groen en speelvoorzieningen

Naast de wettelijk verplichte taken, voert Doetinchem beleid (vastgelegd in groenstructuurplan en beeld-/kwaliteitscatalogus) om via groenvoorzieningen het woon- en leefklimaat te verbeteren en bij te dragen aan natuur en ecologie.

- Lijkbezorging/begraafplaatsen

Doetinchem voert beleid om de groen inrichting van de gemeentelijke begraafplaatsen aantrekkelijk te houden.

Gemeentelijke rolinvulling

- Toerisme en recreatie

Binnen het deelthema toerisme en recreatie is er een verschuiving gaande van overheidsrol 2 naar meer overheidsrollen 3 en 4. Voorheen waren veel taken belegd binnen de gemeenschappelijke regeling Recreatieschap Achterhoek Liemers (RAL). Per 1 januari 2014 zijn de taken van het RAL elders neergelegd, deels naar de individuele gemeenten (fietspaden), deels naar de Stichting Achterhoek Toerisme (het routebureau) en deels naar RGV (recreatiegebieden).

- Openbaar groen en speelvoorzieningen

In hoofdzaak is bij het deelthema openbaar groen en speelvoorzieningen de rol van de gemeente kaderstellend en zelf uitvoerend (overheidsrol 1) of kaderstellend en uitvoerend door derden (overheidsrol 2). De gemeente hanteert hierbij het concept van het wijkbedrijf. In het wijkbedrijf worden mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt ingezet in de wijk.

- Lijkbezorging/begraafplaatsen

Afhankelijk van de taak is de rol van de gemeente verschillend. Bij het beheer van de gemeentelijke begraafplaatsen stelt de gemeente de kaders en voert zelf uit (overheidsrol 1) of laat de gemeente taken uitvoeren door anderen, zoals begrafenisondernemers of onderhoudsbedrijven (overheidsrol 2). Bij crematoria daarentegen neemt de gemeente geen rol op zich en laat hij dit over aan marktpartijen (overheidsrol 4).

Beleidsthema's kerntakendiscussie	Functies / producten	Rol overheid gD NU			
		1	2	3	4
7 Groen, natuur en landschap	5600 Toerisme en recreatie				
	5604 Openbaar groen				
	5800 Speelvoorzieningen				
	7240 Lijkbezorging/ begraafplaatsen				
Rollen van de overheid gD nu:	1. Zelf kaders stellen en zelf uitvoeren				
	2. Zelf kaders stellen en een ander laten uitvoeren				
	3. Samen kaders stellen en samen uitvoeren				
	4. Loslaten en faciliteren				

Verandermogelijkheden

Voorbeelden andere rolinvulling

Binnen de gemeente Doetinchem zijn voorbeelden van een andere rolinvulling bij het thema groen, natuur en landschap aanwezig of zijn mogelijkheden bedacht:

- *Toerisme en recreatie*
De verschuiving naar zowel kaderstelling als uitvoering op afstand in Stichting Achterhoek Toerisme en in RGV is een verschuiving naar overheidsrollen 3 (Stichting Achterhoek Toerisme) en 4 (RGV). Het zoeken van een investeerder voor de VVV of deze organisatie op eigen middelen laten draaien, is een voorbeeld van verschuiving naar rol 4.
- *Speelvoorzieningen Schöneveld*
Speelvoorzieningen Schöneveld is een Doetinchems voorbeeld waarbij de gemeente het onderhoud overlaat aan bewoners (overheidsrol 4).
- *Groenonderhoud in wijken en dorpen algemeen.*
Groenonderhoud in de wijken en dorpen leent zich voor een andere rolinvulling van de gemeente, waarbij een verschuiving optreedt naar meer verantwoordelijkheid voor bewoners. Verschillende varianten zijn hierbij denkbaar: (a) gemeente en bewoners geven gezamenlijk invulling aan het groenonderhoud, binnen de kaders van de gemeente en met gedeeltelijke uitvoering door bewoners (overheidsrol 3), (b) gemeente garandeert een basisniveau bij het groenonderhoud en laat het aan de bewoners over om een hoger kwaliteitsniveau te realiseren (combinatie overheidsrol 1/2 en 4), (c) gemeente ondersteunt een dorp of buurt met budget en hevelt daarmee het groenonderhoud over naar dat dorp of die buurt (overheidsrol 4), enzovoort (d). Een voorbeeld van een gemeente die bewoners een grote rol geeft in het groenonderhoud is de gemeente Nijmegen.
- *Groenonderhoud in wijken en dorpen – Stichting Buur maakt Natuur*
Op enkele plekken in de gemeente komt overheidsrol 4 voor, namelijk gemeente laat los en faciliteert, zoals crowdfunding in de Wehlse Broeklanden door de Stichting Buur maakt Natuur, Met het geld van de Stichting kunnen zij in het gebied natuur ontwikkelen; de ambtelijke inzet regelt de gemeente.
- *Groenonderhoud in wijken en dorpen – Toolbox in de wijk*
De gemeente is bezig met de ontwikkeling van een toolbox in de wijk. De gemeente garandeert een eenvoudige inrichting met een standaard beeldkwaliteit (overheidsrol 1 of 2). Als bewoners meer willen, dan kan dat met eigen inzet, waarbij de gemeente ondersteunt door desgewenst vakkennis in te brengen (overheidsrol 4). In de hoofdstructuur blijft de gemeente het onderhoud op standaard inrichten en onderhouden (overheidsrol 1 of 2).

- *Parkmanagement industrieterreinen*
In Doetinchem nemen parkmanagementorganisaties delen van het onderhoud van bedrijventerreinen voor hun rekening. Dit gebeurt in twee varianten. De eerste is dat gemeente en parkmanagement afspraken maken over niveau van onderhoud en wijze van uitvoering (De Huet, Keppelseweg, Verheulsweide, Akkermansweide) (overheidsrol 3). De tweede is dat de gemeente een basisniveau garandeert en dat het parkmanagement zorgdraagt voor een eventueel hoger kwaliteitsniveau (Wijnbergen en A18 Bedrijvenpark) (overheidsrol 4).

Mogelijkheden voor kostenbesparingen

- *Lager kwaliteitsniveau groenvoorzieningen*
Bij nieuwe aanleg en inrichting overwegend op niveau eenvoudig uitvoeren, met bijvoorbeeld accenten op zichthoeken op niveau standaard. Het beheer en onderhoud kan dan merendeels op eenvoudig en de accenten op niveau standaard. Dit levert bij nieuwe aanleg onmiddellijk een besparing op en een gefaseerde besparing bij renovaties (afkoppelen, renovaties op basis van versleten openbare ruimte). Opmerking ambtelijke organisatie: *'het omvormen van bestaande te luxe ingerichte openbare ruimte levert alleen in uitzonderlijke gevallen een besparing op.'*
- *Verminderen aantal speellocaties*
- *Beheer bewust ontwerpen*
- Op dit moment wordt bij ruimtelijke ontwikkelingen vaak gestart met het maken van een plan en daar volgt een kostenplaatje uit voor het beheer en onderhoud. Zo nodig wordt het plan bijgesteld, zodat er uiteindelijk een acceptabel eindvoorstel volgt voor zowel plan zelf als het beheer en onderhoud. Deze werkwijze kan ook worden omgedraaid. In dat geval is voor de ontwerppogave een eenvoudige inrichting met lage kosten voor beheer en onderhoud leidend.
- *Renovatieprojecten*
Bij renovatieprojecten niet alles op "standaard"niveau inrichten, maar op "eenvoudig niveau.
- *Versoberen inrichting gemeentelijke begraafplaats*
- *Meer mogelijkheden lijkbezorging:*
De gemeente kan extra inkomsten generen door andere initiatieven met betrekking tot lijkbezorging te ontwikkelen. De natuurbegraafplaats Slangenburg is hier een goed voorbeeld van (er zijn hiermee inmiddels extra inkomsten gerealiseerd). Andere voorbeelden zijn: ontwikkelen mini-crematorium Loolaan, voorziening bovengronds begraven aanleggen, aanbieden verstrooivelden, enz. Door de Doetinchemse burger een breder pakket aan te bieden zijn er meer inkomsten te verwachten waardoor de kostendekkendheid van het product lijkbezorging is gewaarborgd en er mogelijkheden zijn om een besparing te realiseren.

8 Duurzaamheid en Milieu

Huidige situatie

Het beleidsthema duurzaamheid en milieu valt uiteen in twee deelthema's: (a) afvalverwijdering- en verwerking en (b) milieu.

Wettelijk kader

- *Afvalverwijdering en –verwerking*

De gemeente heeft een wettelijke plicht tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen (Wet milieubeheer).

- *Milieu*

De gemeente heeft een wettelijke verplichting voor een aantal milieutaken in de ruimtelijke plannen die betrekking hebben op de bodem, geluid, externe veiligheid, luchtkwaliteit en water (Wet geluidhinder, Wet bodembescherming, Wet milieubeheer). Onderdeel daarvan is milieuvergunningverlening en –handhaving. De gemeente heeft geen wettelijke taak als het gaat om duurzaamheid/energie en natuur- en milieueducatie.

Gemeentelijk beleid

- *Afvalverwijdering en –verwerking*

Doetinchem werkt met een afvalstoffenbeleidsplan. In 2015 zal het nieuwe afvalstoffenbeleidsplan 2015-2018 worden vastgesteld, waarin wordt aangegeven hoe de gemeente Doetinchem de afvalscheiding zal vormgeven om de scheidingspercentages van 65% in 2015 en 75% in 2020 te halen.

- *Milieu*

Op het deelterrein milieu voert de gemeente vooral de wettelijke taken uit. Dit is uitgewerkt in verschillende beleidsnota's, zoals de Structuurvisie Doetinchem 2035, de Nota Bodembeheer, de Beleidsnota Externe Veiligheid, het Gemeentelijk waterplan, enzovoort. Daarnaast heeft Doetinchem een Duurzaamheidsprogramma 2014-2018 en de bijbehorende Duurzaamheidsagenda 2014, waarin de gemeente zijn eigen duurzaamheids- en energiedoelstellingen vastgelegd heeft.

Gemeentelijke rolinvulling

- *Afvalverwijdering en –verwerking*

Over het algemeen stelt de gemeente de kaders bij afvalinzameling en afvalverwerking. De afvalinzameling doet de gemeente vervolgens zelf (overheidsrol 1). De afvalverwerking laat de gemeente over aan een marktpartij (overheidsrol 2).

- *Milieu*

Bij het merendeel van de wettelijke milieutaken stelt de gemeente de kaders (afgeleid van de wettelijke kaders) en voert de gemeente de bijbehorende taken zelf uit of besteedt deze uit aan een marktpartij (overheidsrollen 1 en 2). Specifiek is de uitvoering van milieuvergunningverlening en –handhaving. Deze taken zijn overgedragen aan de (gemeenschappelijke regeling) Omgevingsdienst Achterhoek (ODA) (overheidsrol 2).

	Beleidsthema's kerntakendiscussie	Functies / producten	Rol overheid gD NU			
			1	2	3	4
8	Duurzaamheid en milieu	7210 Afvalverwijdering en verwerking				
		7230 Milieubeheer				
		7232 Milieu fysieke omgeving				
		7233 bestrijding overlast hondenpoep				
		7234 Milieu bedrijven				
	Rollen van de overheid gD nu:	1. Zelf kaders stellen en zelf uitvoeren				
		2. Zelf kaders stellen en een ander laten uitvoeren				
		3. Samen kaders stellen en samen uitvoeren				
		4. Loslaten en faciliteren				

Verandermogelijkheden

Voorbeelden andere rolinvulling

- *Afvalinzameling algemeen*
In den lande zijn vele vormen van afvalinzameling en –verwerking aanwezig, van volledig alles zelf doen tot alles aan de markt overlaten. Dit zijn allen varianten van de overheidsrollen 1 en 2.
- *Afvalinzameling – papierinzameling*
Doetinchem laat papier o.a. inzamelen door verenigingen. Dit is een voorbeeld van overheidsrol 3, waar gemeente en verenigingen samen de kaders bepalen en de uitvoering op zich nemen.
- *Afvalinzameling – plastic afval*
Het inzamelen van plastic afval laat Doetinchem tot op heden in belangrijke mate over aan zijn bewoners zelf. De gemeente faciliteert inzamelpunten en inzamelzakken. Dit is overheidsrol 4.
- *Regeling Achterhoek Bespaart*
De Regeling Achterhoek Bespaart is een regeling waarin de overheid bewoners financieel ondersteunt om energiebesparende maatregelen te treffen, maar voor de rest het aan die bewoners zelf overlaat om er wel of niet aan deel te nemen. Dit is een vorm van overheidsrol 4, waar de overheid loslaat en overlaat aan anderen en hoogstens faciliteert.

Mogelijkheden voor kostenbesparingen

- *Niet-wettelijke taken niet meer uitvoeren*
De niet-wettelijke taken niet meer uitvoeren, zoals op het gebied van duurzaamheid/energiebesparing en natuur- en milieueducatie. Dat laatste heeft de gemeente Doetinchem onlangs afgestoten.
- *Afvalscheidingspercentage verhogen*
De gemeente is bezig met het opstellen van een nieuw afvalbeleidsplan. Het afvalbeleidsplan is erop gericht het afvalscheidingspercentage van de gemeente te verhogen. Hoe hoger het afvalscheidingspercentage hoe meer afval kan verwerkt tot waardevolle grondstof. Dit kan een forse besparing opleveren.

9 Wonen en Woonomgeving

Huidige situatie

Wettelijk kader

De gemeente is op meerdere manieren verantwoordelijk voor de woonomgeving van de inwoners van Doetinchem. De gemeente heeft de wettelijke taak om de sociale samenhang en leefbaarheid in dorpen, wijken en buurten te bevorderen. Ook de registratietaken voor het kadaster, de actualisering van bestemmingsplannen, bouw- en woningtoezicht en de werkzaamheden voor riolering en watervoorziening zijn wettelijke taken.

Gemeentelijk beleid

De gemeente heeft de vrijheid om zelf te bepalen hoe aan de wettelijke opdracht om de sociale samenhang en leefbaarheid invulling wordt gegeven. Ook heeft de gemeente eigen beleid als het gaat om de wijze waarop de gemeente omgaat met ruimtelijke initiatieven uit de samenleving en de invulling van de ruimtelijke beleidskaders (structuurvisie, bestemmingsplannen, woonvisie e.d.).

Gemeentelijke rolinvulling

Alle vier de onderscheiden rollen komen voor binnen het thema wonen en woonomgeving. Voor een aantal taken geldt dat het werkzaamheden zijn waarvoor de gemeente (of het Rijk) de wettelijke kaders stellen en de gemeente de uitvoering zelf doet. Denk hierbij aan de registratietaken voor het kadaster, het actualiseren van bestemmingsplannen en bouw- en woningtoezicht (overheidsrol 1). Voor de taken op het gebied van riolering geldt dat de gemeente de kaders stelt en dat een deel van de uitvoerende taken uit het rioleringsplan door marktpartijen worden uitgevoerd (overheidsrol 2). Bij de afkoppelingsprojecten heeft de gemeente een faciliterende rol (overheidsrol 4).

Voor de taken in het kader van het wijkgericht werken geldt dat de gemeente Doetinchem hierin samen optrekt met de woningcorporatie en andere wijknetwerkpartners, zowel in de kaderstelling als in de uitvoering (overheidsrol 3). Ook bij het onderdeel volkshuisvesting zien we dat de gemeente deze rol heeft; samen met de woningcorporaties worden de kaders bepaald (overheidsrol 3). De uitvoering gebeurt overigens grotendeels door andere partijen. Ruimtelijke initiatieven van bewoners en partijen in de samenleving worden begeleid in de regiekamer. Hier heeft de gemeente een faciliterende rol, uiteraard binnen de wettelijke kaders (overheidsrol 4). Tot slot noemen we nog de bouwgrondexploitatie, waarbij de gemeente verschillende rollen heeft al naar gelang de aard van het project.

Beleidsthema's kerntakendiscussie	Functies / producten	Rol overheid gD NU			
		1	2	3	4
9 Wonen en woonomgeving	0032 Kadaster				
	6300 Wijkgericht werken				
	7220 Riolering en watervoorziening				
	8100 Ruimtelijke ordening				
	8101 Actualisering bestemmingsplannen				
	8102 Regiekamer				
	8210 Stads- en dorpsvernieuwing projecten				
	8220 Bouw en woningtoezicht				
	8222 Overige volkshuisvesting				
	8300 Bouwgrondexploitatie				
Rollen van de overheid gD nu:	1. Zelf kaders stellen en zelf uitvoeren				
	2. Zelf kaders stellen en een ander laten uitvoeren				
	3. Samen kaders stellen en samen uitvoeren				
	4. Loslaten en faciliteren				

Verandermogelijkheden

Voorbeelden andere rolinvulling

Voor enkele wettelijke taken geldt dat deze (wettelijk verplicht) maximaal kostendekkend zijn, zoals bouw- en woningtoezicht en riolering en watervoorziening. Andere taken zijn zeer specifiek aan de overheid gebonden, waardoor een andere rol voor de overheid geen meerwaarde zal hebben, bijvoorbeeld de taken voor het kadaster. Op andere onderdelen zijn wel verandermogelijkheden.

Mogelijkheden voor kostenbesparing

- *Globale bestemmingsplannen*
De gemeente kan er voor kiezen om bij de actualisering alleen nog zeer globale bestemmingsplannen te maken.
- *Andere invulling dienstverlening bouwinitiatieven*
Doetinchem werkt met het regiemodel voor de behandeling van ruimtelijke initiatieven. De gemeente kan er voor kiezen om het kwaliteitsniveau van de dienstverlening te vereenvoudigen en te stoppen met de werkwijze van de regiekamer.
- *Ambities wijkgericht werken*
Ook voor het wijkgericht werken zijn de mogelijkheden voor verandering vooral gelegen in het omlaag brengen van het ambitieniveau. De gemeente heeft de vrijheid zelf te bepalen in welke mate hij wijkgericht werken, wijkregie, burgerinitiatief en wijkprogrammering wil faciliteren.

10 Sociaal domein

Vooraf

Op het sociaal domein vindt, vanwege de overheveling van taken naar de gemeente per 1 januari 2015 (de zgn. taakdecentralisaties sociaal domein), op dit moment en de komende jaren een grote verandering in werkwijze en rol van de gemeente plaats. De beschrijving bij dit thema wijkt daarom af van die bij de vorige thema's. Meer aandacht is voor de beoogde verandering en de te realiseren doelen. Daarbij worden voorbeelden vanuit Doetinchem zelf en vanuit andere gemeenten gegeven die invulling (kunnen) geven aan die verandering. Tevens worden voorbeelden gegeven van andersoortige veranderingen.

Huidige situatie

Wettelijk kader

Per 1 januari 2015 zijn allerlei taken op het sociaal domein overgeheveld naar de gemeenten. Deze decentralisaties zijn verankerd in de Participatiewet, de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) en in de Jeugdwet. Daarnaast zijn op het sociaal domein tal van andere wetten. De beleidsvrijheid van gemeenten is verschillend per wet, soms heel beperkt, soms groter.

Gemeentelijk beleid – doelstellingen en beoogde omslag

Belangrijke basis voor het gemeentelijke beleid op het sociaal domein zijn de verschillende beleidsdocumenten rondom De Doetinchemse Keuze. De beleidsuitgangspunten zijn hierin verwoord. Tevens is de nieuwe gemeentelijke uitvoeringsorganisatie voor het sociaal domein beschreven.

Met het vaststellen van het beleidsdocument *Met Elkaar, Voor Elkaar* (MEVE) zijn de doelen voor het sociale domein vastgesteld:

1. Vergroten van de zelfredzaamheid van inwoners, huishoudens en opvoeders in Doetinchem:
2. Meer inwoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven voelen zich verantwoordelijk voor de buurt.
3. De sociale cohesie in de buurt groeit.
4. Minder huishoudens in Doetinchem doen een beroep op een individuele maatwerkvoorziening. Dit betekent concreet:
5. De totale kosten van voorzieningen en ondersteuning in het sociale domein dalen.

De Doetinchemse Keuze beoogt enerzijds een verschuiving van verantwoordelijkheden van overheid naar samenleving en anderzijds een efficiëntere organisatie van de 0^e, 1^e en 2^e lijnsondersteuning op het sociaal domein. Deze 'omslag' moet de komende jaren zijn beslag krijgen.

Om de verschuiving van verantwoordelijkheden te realiseren gaat onze gemeente onderdelen van de sociale samenhang 'terugbouwen', zodat 'natuurlijke preventie' terugkomt. We gaan basisvoorzieningen in de wijk versterken, maar op een andere manier dan tot dusver. We versterken de sociale en fysieke infrastructuur in de wijk door de civil society (vrijwilligers, sportverenigingen, maatschappelijke initiatieven op het gebied van kunst en cultuur, kerken/moskee, etc.) te helpen en te prikkelen om bij hun activiteiten ondersteuning te bieden aan kwetsbaren. We gaan overheidstaak 3 en 4 dus intensiveren, en de overheidsrollen 1 en 2 verminderen.

Daarbij hanteren we de methodiek uit de DDK: de Kanteling. Buurtcoaches, werk- en zorgconsulenten, wijkverpleegkundigen en huisartsen vragen eerst wat de inwoner en zijn

directe omgeving zelf kunnen. Waar nodig maakt de buurtcoach samen met de inwoner een plan op maat.

De buurtcoach is present in de wijk, en daarmee in staat vroegtijdig te signaleren en erger (en daarmee ook hoge kosten) te voorkomen. De buurtcoach organiseert collectieve activiteiten op psychisch-sociaal domein en signaleert de vraag naar andere preventieve voorzieningen. De gemeente koopt jaarlijks de benodigde zorg in bij aanbieders. De buurtcoach, werkconsulent of zorgconsulent bepaalt de inzet daarvan bij iedere vraag.

De werkwijze van DDK zal leiden tot andersoortige, 'gewonere' ondersteuningsarrangementen dan tot op heden in AWBZ, jeugdzorg en WAJONG/WSW: meer mensen thuis geholpen, meer mensen aan het werk bij gewone werkgevers en meer kinderen in het 'gewone' onderwijs, meer mensen met een zinvolle dagbesteding dichtbij, liefst in de eigen wijk. Dit zal per saldo leiden tot minder instroom in duurdere tweede lijnsvoorzieningen en minder inzet van professionele dienstverleners.

De beoogde omslag in werken en denken leidt tot een daling van de totale kosten van voorzieningen en ondersteuning in het sociale domein en mogelijk zelfs tot een besparing ten opzichte van de momenteel beschikbare budgetten. Het volgende schema laat zien welke besparingsmogelijkheid er is:

	2014	2015	2016	2017	2018
Totaal nog beschikbaar vanuit VJN en Begroting 2014	0	0	0	594	594
Totaal ingeschat saldo na investeringen		357	1.332	1.862	2.855
Ervaring overschot Wmo 2013 en 2014			1.600	1.600	1.600
Besparingsmogelijkheid	0	357	2.932	4.056	5.049

Bedragen x € 1.000

Bron: Met Elkaar, Voor Elkaar – DDK3, p. 81

Gemeentelijke rolinvulling

- *Uitvoeringsorganisatie gemeentelijke front- en backoffice*

Belangrijk startpunt voor de beoogde omslag is de uitvoeringsorganisatie van de gemeentelijke front- en backoffice. Centraal hierin staat een geharmoniseerde frontoffice (met buurtcoaches, zorgconsulenten en werkconsulenten) en een "verbonden uitvoeringspraktijk".

De "verbonden" gemeentelijke uitvoering en gemeentelijke regie van de Doetinchemse Keuze vindt plaats in de volgende organisatieonderdelen:

- Buurtplein BV
- Zorgplein (in 2016 gedeeltelijk te integreren in Buurtplein BV)
- Werkplein (koerst op een fusieorganisatie Participatiewet, samen met gemeente Oude IJsselstreek; WSW en WWB (Participatiewet) worden dan gezamenlijk uitgevoerd)
- TIC (Telefonisch informatiecentrum)
- (In ontwikkeling) Een gemeentelijke kernorganisatie Sociaal Domein (Strategie&Samenleving)
- Overige ondersteunende diensten gemeentelijke organisatie

Buurtplein BV, Zorgplein, Werkplein en TIC kunnen beschouwd worden als werkbedrijven waarbinnen de frontoffices van buurtcoaches, zorg- en werkconsulenten en de mensen van TIC georganiseerd zijn. We zien hier dat de rol van de gemeente kaderstellend is en

(grooten)deels zelf uitvoerend (Zorgplein, Werkplein, TIC – overheidsrol 1) en deels met de uitvoering op (beperkte) afstand (Buurtplein BV – overheidsrol 2).

De backoffices WMO (inclusief Jeugdtaken en Beschermd Wonen) en Werk&Inkomen verwerken de formele aanspraken (vanuit de frontoffices) op gemeentelijke middelen die kunnen voortvloeien uit de gezinsplannen. Ze doen dat in nauwe verbinding met de huishoudens waar dat nodig is. De rol van de gemeente is hier kaderstellend en zelf uitvoerend (overheidsrol 1).

- *Regiefunctie gemeente*

In Doetinchem is met de verschillende DDK-documenten de afgelopen periode de aandacht vooral uitgegaan naar de organisatie van de “verbonden uitvoering” in de nieuwe eerste lijn en de front- en backoffices. Deze aandacht is cruciaal voor de beoogde veranderingen in het sociaal domein, maar betreft slechts een beperkt deel van hetgeen gebeurt op het sociaal domein. Immers, van de beschikbare (ongeveer) € 95 miljoen voor het sociale domein gaat op dit moment € 80 miljoen op aan de specialistische, tweede lijnsondersteuning, die wordt ingekocht bij vele aanbieders (overheidsrol 2).

Vanuit de Doetinchemse Keuze beschouwen we de regiefunctie van de gemeente, als bijzondere partner in een netwerk van vele anderen, als de cruciale functie in de komende periode: de regisserende gemeente als leidend sturingsparadigma. De komende periode wordt deze regiefunctie invulling gegeven.

Op dit moment vullen we onze regiefunctie vooral via inkoop en contractmanagement in. De rol van de gemeente is daarbij kaderstellend en de uitvoering overlatend aan anderen (overheidsrol 2). Hoewel het volume dat zal worden ingekocht zal verminderen, blijft deze opdrachtgeversrol belangrijk: ook in de komende jaren zal het grootste deel van de dienstverlening worden ingekocht.

Beleidsthema's kerntakendiscussie	Functies / producten	Rol overheid gD NU			
		1	2	3	4
10 Sociaal domein	Participatie en meedoen				
	6100 Inkomensdeel wwb				
	6110 Werkgelegenheid				
	6111 Sociale werkvoorziening				
	6230 Participatiebudget educatie				
	6231 Participatiebudget werkdeel wwb				
	6232 Participatiebudget inburgering				
	Zorg en welzijn				
	6141 Schulddienstverlening				
	6142 Kwijtschelding				
	6143 Meedoenarrangement				
	6144 Bijzondere bijstand				
	6200 Overige maatschappelijke begeleiding				
	6201 Indicatie stellingen hh wrv				
	6203 Vrijwilligers				
	6205 Maatschappelijke opvang oggz				
	6208 Vreemdelingen				
	6301 Buurthuizen				
	6303 Jeugd en jongerenbeleid				
	6305 Ouderen ontmoetingspunt				
	6306 Overig soc cult. werk				
	6500 Kinderdagopvang				
	6521 Woonvoorziening				
	6522 Rolstoelverstrekking				
	6523 Vervoersvoorziening incl. regiotaxi				
	6620 Maatwerkvoorzieningen Natura immaterieel WMO				
	6630 Opvang en beschermd wonen WMO				
	6700 Algemene voorzieningen WMO				
	6710 Eerstelijnsloket WMO				
	6715 Eerstelijnsloket Jeugd				
	6725 PGB Jeugd				
	6820 Individuele voorzieningen Natura Jeugd				
	6830 Veiligheid, jeugdreclassering en opvang Jeugd				
	7100 Openbare gezondheidszorg				
	7101 Verslavingszorg				
	715/716 Centra voor jeugd en gezin				
Rollen van de overheid gD nu:	1. Zelf kaders stellen en zelf uitvoeren				
	2. Zelf kaders stellen en een ander laten uitvoeren				
	3. Samen kaders stellen en samen uitvoeren				
	4. Loslaten en faciliteren				

Verandermogelijkheden

Voorbeelden andere rolinvulling

- *Uitvoeringsorganisatie gemeentelijke front- en backoffice*
Doetinchem organiseert de frontoffice dichtbij: deels binnen de eigen organisatie en deels via een overheidsBV. Er zijn gemeenten die hun frontoffice verderaf organiseren, en wel binnen bestaande (gesubsidieerde) organisaties, binnen een apart opgerichte stichting of anderszins (overheidsrol 2).

- *Doorontwikkeling gemeentelijke regiefunctie*

Zoals hiervoor al gezegd beschouwen we de regiefunctie van de gemeente, als bijzondere partner in een netwerk van vele anderen, als de cruciale functie in de komende periode: de regisserende gemeente als leidend sturingsparadigma. De komende periode wordt deze regiefunctie invulling gegeven, waarbij beoogd wordt een verandering te realiseren van vooral inkoop en contractmanagement (overheidsrol 2) naar ook samen met andere organisaties doen (overheidsrol 3) en overlaten aan andere organisaties (overheidsrol 4).

In Doetinchem zelf kennen we voorbeelden van een invulling van de regierol van de gemeente die verder gaat dan inkoop en contractmanagement. Accent daarbij ligt op het mobiliseren van initiatieven om tot nieuwe vormen van ondersteuning te komen:

- *Stichting Stadskamer en Pauropus*

Stichting Stadskamer is een initiatief van drie mensen werkzaam bij Stichting Cliënten Initiatieven, Stichting Eigen Bedreivigheid en GGNet. Zij spelen al jaren een actieve rol als het gaat om participatie en daginvulling en willen in de toekomst deze rol voor meer mensen op een laagdrempelige manier spelen door als voorliggende voorziening (1^e lijn) te functioneren in plaats van als maatwerkvoorziening. Met de Stichting Stadskamer willen zij partijen verbinden om participatie tot volle bloei te laten komen. De eerste stap van de Stichting Stadskamer is het initiatief Stadskamer in Bedrijf. Dit moet een herkenbare voordeur worden waar iedereen naar binnen kan stappen en kennis kan maken met alles dat de Stadskamer verbindt en aanbiedt: zowel burgers als organisaties en mensen die werken in het sociaal domein.

Pauropus heeft in Doetinchem de laatste jaren gedeeltelijk vanuit participatiebudgetten gewerkt aan re-integratie van een moeilijke doelgroep (vaak participatietrede 1 en 2). Zij werken voor commerciële opdrachtgevers en halen daaruit de andere helft van hun financiering. Pauropus werkt in Zwolle al langer als algemene voorziening en werkt nu samen met de Stadskamer een model uit waardoor mensen makkelijker kunnen doorstromen op de participatieladder. Van vormen van begeleide daginvulling naar vormen van werk, en waar mogelijk naar regulier werk. Voor de gemeente betekent dit een vorm van substitutie; investeren in deze voorliggende 0^e en 1^e lijns voorzieningen betekent minder kosten aan maatwerkvoorzieningen (begeleiding, daginvulling en uitkeringen). Potentiële werkgevers hebben een belangrijke rol als opdrachtgever.

- *Voetbalclub DZC*

Voetbalclub DZC is zelf actief begonnen met vormen van maatschappelijk ondernemen. Vanuit contacten met Zozijn en het Graafschapcollege organiseren zij activiteiten voor doelgroepen die niet vanzelf bij voetbalclubs aangehaakt zijn, zoals vluchtelingen en mensen met een verstandelijke beperking. Een taalcursus wordt gekoppeld aan kookactiviteiten, en cliënten van Zozijn voetballen en helpen bij het onderhoud van de velden. Initiatieven waarbij de rol van de gemeente erg beperkt is. De gemeente faciliteert door de taalles voor vluchtelingen te financieren.

Bij andere gemeenten zijn ook tal van voorbeelden te vinden van een verdergaande invulling van de regierol van de gemeente:

- *Wijzelf zorgcoöperatie Zoetermeer*

Uitgangspunt van de Wijzelf zorgcoöperatie is dat mensen die zelf hun zorg of hulp willen regelen dit ook eenvoudig zouden moeten kunnen doen. Zelf of met behulp van familie of vrienden. De Wijzelf zorgcoöperatie behartigt de belangen van de zorgvragers en heeft als doel praktische zorg in en om huis bereikbaar, betrouwbaar en betaalbaar te maken. Daartoe stelt de coöperatie een website beschikbaar waar de leden zelf betrouwbare zorg of hulp kunnen regelen. De gemeente faciliteert dit door de zorgcoöperatie te financieren, bewoners betalen vervolgens zelf hun eigen hulp thuis.

- Vier organisaties mensen met een verstandelijke beperking Oost-Achterhoek.
Vier organisaties voor mensen met een verstandelijke beperking hebben aan de gemeenten in de Oost-Achterhoek laten weten dat zij in staat zijn de arbeidsmatige dagbesteding van SW'ers kleinschaliger, dichterbij en goedkoper te kunnen organiseren dan het SW-bedrijf aldaar. Zij bewijzen dat met de kleinschalige vormen van arbeidsmatige dagbesteding die zij nu voor de doelgroep van verstandelijk gehandicapten organiseren.
- Social Impact Bond Rotterdam
Op 19 december 2013 werd de eerste Nederlandse Social Impact Bond (SIB) gesloten in Rotterdam. Investeerders ABN Amro en Start Foundation steken €680.000 in het Rotterdamse bedrijf Buzinezzclub. Dit bedrijf helpt werkloze jongeren zonder startkwalificatie aan werk of een opleiding.
De opzet van deze SIB is dat dankzij Buzinezzclub jongeren minder lang een uitkering zullen hebben. Het geld dat de gemeente Rotterdam hiermee bespaart, gaat naar de investeerders. Hoe sneller de jongeren werk vinden, hoe meer geld ABN Amro en Start Foundation krijgen. Over drie jaar wacht hen een rendement van maximaal 12 procent per jaar.
In het slechtste geval maakt de aanpak van de Buzinezzclub geen verschil voor de uitkeringsduur van de jongeren. Dan verliezen de investeerders 60% van de €680.000. Bij een standaard SIB zouden de investeerders alles verliezen, maar in dit geval draagt de Buzinezzclub zelf 40% van het risico.

Mogelijkheden voor kostenbesparingen

De implementatie van De Doetinchemse Keuze is er op gericht om deels een omslag te maken naar een andere overheidsrol, met meer verantwoordelijkheid voor bewoners en hun omgeving en deels om efficiënter en daarmee kostenbesparend te gaan werken. In DDK3 is al voorzien in een substantiële kostenbesparing.

Mogelijkheden voor additionele kostenbesparingen zijn:

- HHI afschaffen, waarbij burgers verantwoordelijk worden om dit zelf te regelen (en betalen). De gemeente zou de infrastructuur voor een "WIJ-coöperatie" kunnen faciliteren waarop vraag en aanbod van ondersteuning elkaar gemakkelijker zou kunnen vinden. Dit is een vorm van overheidsrol 4.
- De beweging van DDK proberen te versnellen door aanvullende afspraken over afbouw van tweedelijnszorg te maken met instellingen (overheidsrol 3). Dit betekent dat meer burgers hun vertrouwde vorm van ondersteuning kwijtraken.